

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

JULIANE KOKOTT

18 päivänä joulukuuta 2008¹

I Johdanto

1. Siitä lähtien, kun Turkin joukot tunkeutuivat maahan vuonna 1974, Kyproksen saari on ollut tosiasiallisesti jaettuna kyproksenkreikkalaiseen eteläosaan ja kyproksenturkkilaiseen pohjoisosaan. Kansainvälinen yhteisö on tunnustanut Kyproksen tasavallan valtioksi kansainvälisessä oikeudessa, ja Kyproksen tasavalta edustaa oikeudellisesti koko Kyprosta mutta hallitsee tosiasiallisesti ainoastaan saaren eteläosaa. Pohjoisosaan on perustettu ainoastaan Turkin tunnustama Pohjois-Kyproksen turkkilainen tasavalta.²

2. Vaikka Yhdistyneiden Kansakuntien ja EU:n tuella jälleenyhdistymisestä käytyjä neuvotteluja ei onnistuttu saattamaan menestyksekkäästi päätökseen, Kyproksen tasavalta liittyi vuonna 2004 Euroopan unioniin. Liittymissopimukseen liitettyä erillisellä pöytäkirjalla yhteisön säännösten soveltamista lykättiin Kyproksen tasavallan valtiovallan alaisuuteen kuulumattomilla saaren alueilla.

3. Saaren jakamisen yhteydessä suuri määrä molempien väestöryhmien edustajia pakeni ja karkotettiin. Monet karkotetut vaativat omistusoikeutta maa-alueisiin, joilta heidät pakotettiin lähtemään.³ Kyproksenkreikkalaisilta Pohjois-Kyproksen turkkilaiseen tasavaltaan jääneiden maa-alueiden katsotaan siirtyneen valtion omistukseen. Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan viranomaiset ovat luovuttaneet monia tällaisia maa-alueita yksityisille. Se, miten karkotettujen henkilöiden omistusoikeuksien kanssa pitäisi menetellä, on yksi selvittämättömistä asioista jälleenyhdistymistä koskeissa neuvotteluissa.

4. Apostolidesin ja brittiläisen avioparin Oramsin välinen oikeusriita liittyy tähän arkaluonteiseen tilanteeseen. Oramsit ovat ostaneet kyseessä olevan Pohjois-Kyproksessa sijaitsevan maa-alueen yksityiseltä myyjältä. Apostolides, jonka suku karkotettiin Pohjois-Kyproksesta, vaatii tämän maa-alueen omistusoikeutta. Apostolidesin nostaman kanteen

¹ – Alkuperäinen kieli: saksa.

² – Ks. historiallisesta kehityksestä myös julkisasiamies Gulmannin 20.4.1994 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-432/92, Anastasiou, tuomio 5.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3087, ratkaisuehdotuksen 9–13 kohta).

³ – Vuonna 2005 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa oli vireillä 1 400 valitusta, joita lähinnä kyproksenkreikkalaiset olivat tehneet Turkia vastaan omistusoikeuden loukkaamisen vuoksi (vrt. asia Xenides-Arestis v. Turkki, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.12.2005, nro 46347/99, 38 kohta; jäljempänä asiassa Xenides-Arestis annettu toinen tuomio).

johdosta Kyproksen kreikkalaisella alueella toimiva Nikosian alioikeus määräsi Oramsit luopumaan maa-alueesta ja maksamaan useita rahasuorituksia. Apostolides on hakenut edellä mainitun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Pöytäkirja N:o 10 Kyproksesta

6. Vuoden 2003 liittymisasiakirjan Kyprosta koskevassa pöytäkirjassa N:o 10⁵ todetaan seuraavaa:

”KORKEAT SOPIMUSPUOLET, jotka

5. Täytäntöönpanomenettelyä käsittelevä Court of Appeal tiedustelee nyt, ovatko Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet velvollisia panemaan täytäntöön edellä mainitun tuomion tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001⁴ nojalla. Tämä on epäselvää ensinnäkin siksi, että kyseessä oleva tuomio koskee sellaisella Kyproksen alueella sijaitsevaa maa-aluetta, joka ei kuulu Kyproksen tasavallan valtiovallan alaisuuteen ja jolla yhteisön oikeuden soveltamista on tästä syystä lykätty laajalti. Toiseksi kyproksenturkkilaisella alueella sijaitsevassa Oramsin asuinpaikassa on ilmennyt säännönvastaisuuksia haastehakemuksen tiedoksi antamisessa.

VAHVISTAVAT sitoumuksensa Kyproksen ongelman kokonaisvaltaiseen ratkaisemiseen Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston asiaa koskevien päätöslauselmien mukaisesti sekä voimakkaan tukensa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin tähän päämäärään tähtääviä toimia,

KATSOVAT, että Kyproksen ongelmaan ei ole vielä löydetty kokonaisvaltaista ratkaisua,

4 – EYVL 2001, L 12, s. 1.

5 – Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu – Pöytäkirja N:o 10 Kyproksesta (EUVL 2003, L 236, s. 955).

KATSOVAT, että tämän vuoksi on määrättävä, että yhteisön säännösten soveltamista lykätään niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan,

KATSOVAT näin ollen, että mikään tässä pöytäkirjassa ei saa estää tähän päämäärään tähtääviä toimenpiteitä,

KATSOVAT, että jos Kyproksen ongelmaan löydetään ratkaisu, soveltamisen lykkäminen peruutetaan,

KATSOVAT, että tällaiset toimenpiteet eivät saa vaikuttaa yhteisön säännösten soveltamiseen liittymissopimuksessa esitettyjen edellytysten mukaisesti missään muussa osassa Kyproksen tasavaltaa,

KATSOVAT, että Euroopan unioni on valmis hyväksymään tällaisen ratkaisun ehdot Euroopan unionin perustana olevien periaatteiden mukaisesti,

OVAT HYVÄKSYNEET SEURAAVAT MÄÄRÄYKSET:

KATSOVAT, että on määrättävä niistä ehdoista, joiden mukaisesti Euroopan unionin lainsäädännön asiaankuuluvia säännöksiä sovelletaan edellä mainittujen alueiden ja sekä niiden alueiden, jotka kuuluvat Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvan itäisen tukikohta-alueen välisellä linjalla,

1 artikla

1. Yhteisön säännösten soveltamista lykätään niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan.

TOIVOVAT, että Kyproksen liittymisestä Euroopan unioniin on etua kaikille Kyproksen kansalaisille ja että se edistää maan sisäistä rauhaa ja sovintoa,

2. Neuvosto päättää yksimielisesti komission ehdotuksesta 1 kohdassa tarkoitetun lykkäämisen peruuttamisesta.

2 artikla

1. Neuvosto määrittelee yksimielisesti komission ehdotuksesta ne ehdot, joiden mukaisesti Euroopan unionin lainsäädännön säännöksiä sovelletaan 1 artiklassa tarkoitettujen alueiden ja niiden alueiden, jotka kuuluvat Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan, välisellä linjalla.

2. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista tukikohta-alueista Kyproksessa tehdyn pöytäkirjan liitteen IV osaa sovellettaessa Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvan itäisen tukikohta-alueen ja 1 artiklassa tarkoitettujen alueiden välistä rajaa pidetään Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvan tukikohta-alueen ulko-rajana – – niin kauan kuin yhteisön säännösten soveltamista lykätään 1 artiklan mukaisesti.

3 artikla

1. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät estä 1 artiklassa tarkoitettujen alueiden taloudelliseen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä.

2. Tällaiset toimenpiteet eivät vaikuta yhteisön säännösten soveltamiseen liittymissopimuksessa esitettyjen edellytysten mukaisesti missään muussa osassa Kyproksen tasavaltaa.

4 artikla

Jos ongelmaan löydetään ratkaisu, neuvosto päättää yksimielisesti komission ehdotuksesta Kyproksen liittymistä Euroopan unioniin koskevien ehtojen mukautuksista Kyproksen turkkilaisen yhteisön osalta.”

B Asetus N:o 44/2001

7. Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdan nojalla asetusta sovelletaan siviili- ja kaupapaoikeudellisissa asioissa.

8. Asetuksen II luvussa säädetään tuomioistuimen toimivallasta. Luvun 6 jaksossa on yksinomaista toimivaltaa koskevia säännöksiä. Erityisesti 22 artiklan nojalla ”seuraa-villa tuomioistuimilla on asianosaisten koti-

paikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

10. Asetuksen 34 artiklassa säädetään muun muassa seuraavaa:

”Tuomiota ei tunnusteta, jos

1) asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä kiinteistö sijaitsee. – –”

1) tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään;

2) tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä;

9. Asetuksen 33–37 artiklassa säädetään tuomioiden tunnustamisesta. Tässä yhteydessä 33 artiklassa säädetään ensinnäkin periaatteesta, jonka mukaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama tuomio on tunnustettava ilman eri menettelyä. Asetuksen 34 ja 35 artiklassa säädetään seikoista, joiden perusteella tuomion tunnustaminen voidaan poikkeuksellisesti evätä.

– –”

11. Asetuksen 35 artiklassa säädetään siitä, miten tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen noudattaminen vaikuttaa tunnustamiseen:

”1. Tuomiota ei tunnusteta myöskään silloin, kun II luvun 3, 4 ja 6 jakson säännöksiä ei ole noudatettu, eikä 72 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa.

--

3. Jollei 1 kohdan säännöksistä muuta johdu, tuomiojäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa ei saa tutkia; tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset eivät kuulu 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin oikeusjärjestyksen perusteisiin.”

III Tosiseikat, oikeudenkäyntimenettely ja ennakkoratkaisukysymykset

12. Kyproksen tasavallan lain mukaan Apostolides omistaa maa-alueen, joka sijaitsee Lapithosissa Kyrenian alueella eli Kyproksen tasavallan siinä osassa, joka ei kuulu Kyproksen tasavallan tosiasialliseen hallintaan. Oramsit väittävät, että he ovat ostaneet

maa-alueen kolmannelta osapuolelta vuonna 2002. He ovat rakentaneet maa-alueelle huvilan, jota he käyttävät usein loma-asuntonaan.

13. Apostolides nosti Nikosian alioikeudessa kanteen Oramseja vastaan. Tuomioistuin antoi vastaajille osoitetut haasteet 26.10.2004 päivätyllä kirjeellä. Nikosian alioikeuden haastemies toimitti haasteet, joissa Oramsien osoitteeksi oli ilmoitettu heidän osoitteensa Yhdistyneessä kuningaskunnassa, samana päivänä Linda Oramsille Lapithosissa sijaitsevan maa-alueen osoitteeseen. Haastemies ei ilmoittanut olevansa haastemies vaan sanoi Linda Oramsille, että hän on ”lähetti” eikä tiedä, mitä paperit ovat.

14. Haasteet oli laadittu kreikan kielellä, jota ei puhuta yleisesti pohjoisosassa mutta joka on yksi Kyproksen tasavallan virallisista kielistä. Oramsit eivät ymmärrä kreikkaa. Linda Orams ymmärsi kuitenkin, että asiakirjat olivat luonteeltaan oikeudellisia ja virallisia.

15. Kyproksen tasavallan oikeuden perusteella kantaja voi vaatia yksipuolista tuomiota, jos vastaaja ei kymmenen päivän kuluessa haasteen tiedoksisaannista ilmoita tuomioistuimelle kirjallisesti aikomuksestaan vastata asiassa. Tämä mainittiin haasteen kansilehdellä kreikaksi. Vastaamisaikomusta koskeva ilmoitus on toimi, joka ei edellytä minkäänlaisten puolustautumista koskevien perusteiden esittämistä.

16. Antamiensa tietojen mukaan Linda Orams alkoi perjantaina 29.10.2004 etsiä lakimiestä, joka voisi edustaa heitä. Hän sai sovittua tapaamisen lakimies Liatsosin kanssa vasta marraskuun 2. päiväksi 2004. Tuolloin Liatsos käänsi haasteen hänelle pääpiirteissään mutta totesi, ettei voi edustaa Oramseja, koska hänellä ei ole lupaa asianosaisten edustamiseen Kyproksen tasavallan tuomioistuimissa. Hän ohjasi Linda Oramsin edelleen lakimies Osmanille, joka oli hoitanut kanteen kohteena olevan maa-alueen oston, mutta tämä oli jäänyt eläkkeelle. Linda Orams onnistui 3.11.2004 tapaamaan Osmanin tyttären, joka oli ryhtynyt Osmanin asianajotoiminnan jatkajaksi. Mainittu tytär ilmoitti Linda Oramsilta, ettei hänellä ole oikeutta edustaa asianosaisia Kyproksen tasavallan tuomioistuimissa. Linda Oramsia kehoitettiin kääntymään lakimies Gunes Mentessin puoleen.

17. Linda Orams onnistui saamaan tapaamisen Mentessin kanssa vasta perjantaiksi 5.11.2004 klo 17.00. Mentess oli Linda Oramsin mukaan yksi niistä harvoista pohjoisosassa toimivista lakimiehistä, joilla oli lupa edustaa asianosaisia Kyproksen tasavallan tuomioistuimissa ja jotka osasivat jonkin verran kreikkaa. Linda Orams valtuutti Mentessin toimimaan asiassa omasta puolestaan ja aviomiehensä puolesta. Mentess sanoi Linda Oramsilta ilmoittavansa Nikosian alioikeudelle seuraavana maanantaina 8.11.2004 aikomuksesta vastata asiassa.

18. Koska tiistaina 9.11.2004 asiassa vastaamisesta ei ollut ilmoitettu tuomioistuimeen, kanteesta annettiin yksipuolinen tuomio, jossa vastaajat määrättiin

1) purkamaan huvila, uima-allas ja aita, jotka he olivat pystyttäneet maa-alueelle

2) antamaan maa-alue välittömästi Apostolidesin vapaaseen hallintaan

3) maksamaan Apostolidesille useita rahasuorituksia erityisinä vahingonkorvauksina ja hallinnan menetyksestä maksettavana korvauksena kuukausittain (eli vuokrana) siihen asti, kunnes tuomiota on noudatettu, korkoineen

4) pidättäytymään jatkamasta lainvastaisia maa-alueeseen kohdistuvia toimia itse tai asiamiesten välityksellä ja

5) maksamaan oikeudenkäyntikulut ja muut kulut (korkoineen).

19. Asiassa vastaamisesta ilmoitettiin Oramsin puolesta 15.11.2004, ja samana päivänä heidän puolestaan haettiin yksipuolisten tuomioiden takaisinsaantia.

20. Kyproksen tasavallan lain mukaan yksi-puolisen tuomion takaisinsaanti edellyttää, että vastaaja esittää todennäköisiä perusteita kiistääkseen häntä vastaan nostetun kanteen. Oramsien puolesta esitetyn todistelun ja suullisen käsittelyn jälkeen Nikosian alioikeus totesi 19.4.2005, ettei kanteen kiistämiseksi ole esitetty todennäköisiä perusteita. Kyproksen tasavallan korkein oikeus hylkäsi Oramsien edellä mainitusta tuomiosta tekemän valituksen 21.12.2006.

21. Apostolides haki 18.10.2005 asetuksen N:o 44/2001 nojalla 9.11.2004 annetun yksi-puolisen tuomion ja Nikosian alioikeuden 19.4.2005 antaman tuomion täytäntöönpanoa. High Court of Justicen (England & Wales), Queen's Bench Division, Master määräsi 21.10.2005, että tuomiot ovat täytäntöönpanokelpoisia Englannissa.

22. Oramsit hakivat edellä mainittuun määräykseen menestyksekkäästi muutosta High Courtissa (Justice Jack) asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan nojalla. Apostolides haki muutosta Justice Jackin päätökseen asetuksen N:o 44/2001 44 artiklan nojalla Court of Appealissa, joka on esittänyt 19.6.2007 teke-mällään päätöksellä (joka saapui yhteisöjen tuomioistuimeen 14.9.2007) yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Estääkö se, että Kyproksen Euroopan unioniin liittymistä koskevan vuoden 2003 liittymisasiakirjan pöytäkirjassa

N:o 10 olevassa 1 artiklan 1 kohdassa lykätään yhteisön säännösten soveltamista pohjoisosassa, jäsenvaltion tuomioistuinta tunnustamasta ja pane-masta täytäntöön sellaisen Kyproksen tasavallan tuomioistuimen, joka toimii hallituksen hallinnassa olevalla alueella, antamaa pohjoisosassa olevaa maa-aluetta koskevaa tuomiota, kun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa vaaditaan yhteisön säännösten kuuluvan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppa-oikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 nojalla?

2) Oikeutetaanko tai velvoitetaanko asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltion tuomioistuin epäämään sellaisen tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano, jonka jonkin muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat antaneet ja joka koskee viimeksi mainitun jäsenvaltion sellaisessa osassa olevaa maa-aluetta, joka ei kuulu mainitun jäsenvaltion hallituksen tosiasialliseen hallintaan? Onko tällainen tuomio ristiriidassa erityisesti asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan kanssa?

3) Voidaanko sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimen, joka toimii siinä tämän jäsenvaltion osassa, joka kuuluu kyseisen jäsenvaltion hallituksen tosiasialliseen hallintaan, tuomion, joka koskee kyseisen jäsenvaltion sellaisessa osassa olevaa maa-aluetta, joka ei kuulu asianomaisen jäsenvaltion hallituksen tosiasialliseen

hallintaan, tunnustaminen tai täytäntöönpano evätä asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan nojalla siitä käytännön syystä, että tuomiota ei voida panna täytäntöön siellä, missä maa-alue sijaitsee, vaikka tuomio voidaan panna täytäntöön siinä jäsenvaltion osassa, joka kuuluu asianomaisen jäsenvaltion hallituksen hallintaan?

voiko mainittu vastaaja vastustaa alkuperäisen yksipuolisen tuomion täytäntöönpanoa tai takaisinsaantihakemuksen johdosta annetun ratkaisun täytäntöönpanoa asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan nojalla sillä perusteella, että haastehakemusta ei ole annettu hänelle tiedoksi niin hyvissä ajoin ja siten, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa ennen alkuperäisen yksipuolisen tuomion antamista? Onko sillä seikalla, että suullinen käsittely mahdollisesti koski vain vastaajan kanteeseen antamaa vastausta, merkitystä asiassa?

4) Kun

- vastaajaa vastaan on annettu yksipuolinen tuomio
- vastaaja on tämän jälkeen hakenut samassa tuomioistuimessa muutosta yksipuoliseen tuomioon, mutta
- hänen hakemuksensa, jonka johdosta on pidetty täysimääräinen ja oikeudenmukainen suullinen käsittely, ei ole menestynyt siitä syystä, että hän ei ole kyennyt esittämään todennäköisiä perusteita kiistääkseen häntä vastaan nostetun kanteen (mikä on kansallisen oikeuden mukaan tarpeen yksipuolisen tuomion takaisinsaanniksi),

- 5) Kun asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan nojalla arvioidaan sitä, onko 'haastehakemus tai vastaava asiakirja annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa', mitkä tekijät arvioinnissa on otettava huomioon? Erityisesti kysytään seuraavaa:

- a) Tilanteessa, jossa tiedoksiannolla tosiasiallisesti annettiin asiakirja vastaajan tietoon, onko vastaajan tai hänen lakimiestensä haasteen tiedoksiannon jälkeisten tointen (tai toimimattomuuden) arvioinnilla merkitystä?
- b) Mitä merkitystä on vastaajan tai hänen lakimiestensä tietyllä toiminnalla tai kokemilla vaikeuksilla vai onko niillä merkitystä lainkaan?

- c) Onko sillä merkitystä, että vastaajan lakimies olisi voinut ilmoittaa aikomuksesta vastata asiassa ennen kuin yksipuolinen tuomio annettiin?”

misalaan kuuluvat oikeudenkäyntimenettelyt tai tuomiot liittyvät, väliseen eroon.

23. Apostolides, Oramsit, Kreikan, Puolan ja Kyproksen hallitukset sekä Euroopan yhteisön komissio ovat esittäneet huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevassa oikeudenkäyntimenettelyssä.

IV Oikeudellinen arviointi

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

24. Court of Appeal tiedusteleo ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessään, estääkö se, että pöytäkirjassa N:o 10 olevassa 1 artiklan 1 kohdassa lykätään yhteisön säännösten soveltamista Kyproksen pohjoisosassa, sellaisen tuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon, joka koskee pohjoisosassa olevaan maa-alueeseen vaadittua omistusoikeutta.

25. Edellä esitettyyn kysymykseen vastattaessa on ensinnäkin kiinnitettävä huomiota asetuksen N:o 44/2001 alueellisen soveltamisalan ja alueen, johon asetuksen sovelta-

26. EY 299 artiklan nojalla yhteisön oikeuden alueellinen soveltamisala vastaa jäsenvaltioiden aluetta, lukuun ottamatta tiettyjä samassa määräyksessä tarkemmin mainittuja alueita. EY:n perustamissopimuksen kolmannen osan IV osastossa olevia vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta koskevia määräyksiä sovelletaan EY 69 artiklan nojalla kuitenkin ainoastaan luettuna yhdessä kyseessä olevassa artiklassa mainittujen Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Irlantia ja Tanskaa koskevien pöytäkirjojen kanssa. Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti ovat päättäneet tällä perusteella soveltaa asetusta N:o 44/2001, mutta Tanska on päättänyt olla soveltamatta sitä.⁶ Asetusta sovelletaan näin ollen Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Kyproksen tasavallassa, jollei pöytäkirjasta N:o 10 muuta johdu.

27. Asetuksessa N:o 44/2001 säädetään yhtäältä sen alueelliseen soveltamisalaan kuuluvien tuomioistuinten toimivallasta ja toisaalta tällaisten tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomio on annettu. Asetuksessa ei sen sijaan säädetä kolmansissa valtioissa annettujen tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta yhteisössä tai jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustami-

6 – Ks. asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 3 kohta sekä johdanto-osan 20 ja 21 perustelukappale.

sesta ja täytäntöönpanosta kolmansissa valtioissa.

28. Asetuksen N:o 44/2001 alueellisesta soveltamisalasta on erotettava *alue*, johon asetuksen nojalla tunnustettavat ja täytäntöön pantavat jäsenvaltion tuomioistuimen antamat tuomiot *liittyvät*, eli jota ne voivat koskea. Tämä alue on soveltamisalaa laajempi ja ulottuu myös kolmansiin valtioihin. Asetusta sovelletaan näin ollen myös kolmanteen valtioon liittyvissä oikeusriidoissa.

29. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti tämän asiassa Owusu antamassaan tuomiossa⁷ ja Luganon yleissopimuksesta antamassaan lausunnossa.⁸ Niiden mukaan asetuksen sovellettavuuden edellyttämä kansainvälinen luonne voi perustua myös siihen, että riidanalaiset tosiseikat ovat tapahtuneet kolmannessa valtiossa.⁹ Asetuksen tavoitteena on nimittäin poistaa sisämarkkinoiden toiminnan esteet, jotka voivat aiheuttaa tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa sekä ulkomaisten tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien kansallisten säännösten eroavaisuuksista. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tällaiset erot vaikuttavat haitallisesti sisämarkkinoihin myös silloin, kun ne koskevat ainoastaan kolmanteen valtioon liittyviä tuomioita.¹⁰

30. Tässä yhteydessä on selvitettävä, miten pöytäkirja N:o 10 vaikuttaa asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan ja alueeseen, johon ne liittyvät.

31. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että pöytäkirjan 1 artiklan 1 kohdassa määrätty yhteisön säännösten soveltamisen lykkäminen niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan, rajoittaa asetuksen N:o 44/2001 alueellista soveltamisalaa. Jäsenvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota ei näin ollen voida tunnustaa ja panna täytäntöön Kyproksen pohjoisosassa edellä mainitun asetuksen nojalla. On aivan yhtä epätodennäköistä, että Kyproksen pohjoisosassa toimivan tuomioistuimen antama tuomio tunnustetaan ja pannaan täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa edellä mainitun asetuksen nojalla.

32. Court of Appealin ei kuitenkaan tarvitse tarkastella edellä mainittuja tilanteita. Sen asiana on päättää hakemuksesta, jossa vaaditaan Kyproksen tasavallan hallituksen hallintaan kuuluvalla alueella toimivan tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanoa Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Nyt esillä olevassa asiassa ei näin ollen ole merkityksellistä, että pöytäkirjalla N:o 10 rajoitetaan asetuksen N:o 44/2001 alueellista soveltamisalaa.

33. Ainoastaan Oramsit katsovat, että pöytäkirja estää myös asetuksen soveltamisen tuomioihin, jotka on annettu asetuksen

7 – Asia C-281/02, Owusu, tuomio 1.3.2005 (Kok. 2005, s. I-1383, 29 kohta).

8 – Lausunto 1/03, 7.2.2006 (Kok. 2006, s. I-1147, 143 kohta).

9 – Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Owusu, tuomion 26 kohta ja edellä alaviitteessä 8 mainittu lausunto 1/03, 145 kohta.

10 – Edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Owusu, tuomion 34 kohta.

alueellisella soveltamisalalla ja jotka on myös tunnustettava ja pantava täytäntöön siellä mutta jotka koskevat oikeussuhdetta, joka liittyy Kyproksen tasavallan hallituksen hallintaan kuulumattomiin Kyproksen alueisiin.

34. Kuten muut osapuolet korostavat, tämä näkemys voidaan osoittaa vääräksi jo pöytäkirjan 1 artiklan 1 kohdan sanamuodon perusteella. Siinä nimittäin puhutaan yhteisön säännösten soveltamisen lykkäämisestä mainituilla *alueilla* eikä mainittuihin alueisiin *liittyen*.

35. Lisäksi todettakoon, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan liittymisasiakirjan määräyksiä, joissa sallitaan poikkeuksia perustamissopimuksen säännöistä, on tulkittava suppeasti ottamalla huomioon kyseessä olevat perustamissopimuksen säännöt, ja ne on rajoitettava siihen, mikä on aivan välttämätöntä.¹¹

36. Vaikka yhteisön säännösten soveltamisen lykkääminen ei koske nyt esillä olevassa asiassa suoraan yhteisön primaarioikeutta vaan asetusta N:o 44/2001, toteamusta voidaan kuitenkin soveltaa nyt esillä olevaan

asiaan. Liittymisasiakirja (pöytäkirjoineen) on normihierarkiassa ensisijainen sekundaarioikeuteen nähden, mutta asetuksen perimmäisenä tavoitteena on saavuttaa EY:n perustamissopimuksen tavoitteet.¹²

37. EY 65 artiklassa, johon asetus N:o 44/2001 perustuu, myönnetään nimenomaisesti oikeus toteuttaa toimenpiteitä, joilla kehitetään ja yksinkertaistetaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden ja muiden päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa, *siinä määrin kuin ne ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteetoman toiminnan varmistamiseksi*. Yhteisön tuomioistuinten toimivallan selkeä rajaaaminen sekä tuomioiden tunnistaminen ja täytäntöönpano edistävät tosiasiallisesti perusvapauksien käyttämistä. Ne nimittäin helpottavat saatavien perintää rajat ylittävissä tavaratoimituksissa, palveluissa tai pääoman siirroissa sekä henkilöiden vapaata liikkuvuutta.

38. Edellä esitetyn perusteella pöytäkirjaa N:o 10 on tulkittava siten, että asetuksen N:o 44/2001 soveltamisen lykkääminen rajoitetaan siihen, mikä on aivan välttämätöntä. Tässä yhteydessä on otettava huomioon erityisesti pöytäkirjan merkitys ja tavoite.

11 – Ks. asia 231/78, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 29.3.1979 (Kok. 1979, s. 1447, Kok. Ep. IV, s. 461, 13 kohta); yhdistetyt asiat 194/85 ja 241/85, komissio v. Kreikka, tuomio 25.2.1988 (Kok. 1988, s. 1037, 19–21 kohta); asia C-3/87, Agegate, tuomio 14.12.1989 (Kok. 1989, s. 4459, 39 kohta) ja asia C-233/97, KappAhl, tuomio 3.12.1998 (Kok. 1998, s. I-8069, 18 kohta).

12 – Ks. asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan toinen perustelukappale, jossa viitataan sisämarkkinoiden toteuttamiseen.

39. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että lykkäämällä yhteisön säännösten soveltamista pyritään mahdollistamaan Kyproksen tasavallan liittyminen EU:hun, vaikka jälleenyhdistymistä koskevia neuvotteluja ei ollut onnistuttu saattamaan menestyksekkäästi päätökseen. Tarkoituksena on estää se, että Kyproksen tasavalta rikkoo jäsenvaltiona yhteisön oikeutta, koska se ei tosiasiallisesti voi soveltaa yhteisön säännöksiä koko valtion alueella.

40. Kuten erityisesti komissio korostaa, kyproksenturkkilaisen yhteisön hallinnassa oleviin alueisiin liittyviä yhteisön säännöksiä ei kuitenkaan pidä jättää kaikilta osin soveltamatta. Yhteisön säännösten soveltamisen lykkääminen ei näin ollen estä pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja mainittujen alueiden taloudelliseen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä.¹³ Lisäksi pöytäkirjan 2 artiklan nojalla neuvoston asetuksella (EY) N:o 866/2004¹⁴ on otettu käyttöön järjestelyjä, jotka koskevat tavaroiden ja henkilöiden liikkumista eri alueiden välillä.

41. Nämä järjestelyt eivät ole ristiriidassa sen kanssa, että pöytäkirjan tavoitteena on mahdollistaa Kyproksen liittyminen Euroopan unioniin, vaikka koko valtion alue ei kuulu sen tosiasialliseen hallintaan, vaan ne

edistävät valtion molempien osien yhteen kasvamista.

42. Edellä mainittu pöytäkirjan tavoite ei edellytä myöskään nyt esillä olevassa tilanteessa asetuksen N:o 44/2001 soveltamisen lykkäämistä. Nikosian alioikeuden antamien tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei etenkään aiheuta Kyproksen tasavalalle Pohjois-Kyprokseen liittyviä velvoitteita, joita se ei voi täyttää ja jotka ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Päinvastoin vaaditaan yksinomaan Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuinten toimia.

43. Oramsit toteavat kuitenkin, että pöytäkirjan tavoitteena on myös ratkaista Kyproksen ongelma kokonaisvaltaisesti Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston¹⁵ asiaa koskevien päätöslauselmien mukaisesti, mikä ilmaistaan erityisesti pöytäkirjan johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa. Oramsit katsovat, että kyseessä olevassa Nikosian alioikeuden antamassa tuomiossa käsitellään ennenaikaisesti laajaa omistusjärjestelyä. Heidän mukaansa tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano ovat näin ollen ristiriidassa pöytäkirjan tavoitteiden ja Yhdistyneiden Kansakuntien asiaa koskevien päätöslauselmien kanssa.

13 – Tähän tavoitteeseen pyritään rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja Euroopan jälleenrakennusvirastosta annetun asetuksen (EY) N:o 2667/2000 muuttamisesta 27.2.2006 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 389/2006 (EUVL L 65, s. 5).

14 – Vuoden 2003 liittymisasiakirjan pöytäkirjassa nro 10 olevan 2 artiklan mukaisesta järjestelystä 29.4.2004 annettu asetus (EY) N:o 866/2004 (EUVL L 161, s. 128, sellaisena kuin se on oikaistuna EUVL:ssä 2004, L 206, s. 519).

15 – Kyprosta koskevat turvallisuusneuvoston päätöslauselmat on koottu Kyproksessa olevan Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaoperaation (UNFICYP) internetsivustolle www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Edellä esitetystä väitteestä ei voi kuitenkaan seurata, ettei asetusta N:o 44/2001 voida lähtökohtaisesti soveltaa jäsenvaltioissa, jos jäsenvaltion tuomioistuimen antamat tuomiot liittyvät Kyproksen pohjoisosaan.

45. Pitää paikkansa, että turvallisuusneuvosto on toistuvasti kehottanut säilyttämään rauhan ja alueellisen koskemattomuuden Kyproksessa. Se on tässä yhteydessä kehottanut kansainvälistä yhteisöä pidättymään kaikista konfliktia kärjistävästä toimista.¹⁶ Näistä pikemminkin yleisesti muotoilluista kehotuksista ei voida kuitenkaan johtaa velvoitetta olla tunnustamatta Kyproksen kreikkalaisella alueella toimivien tuomioistuinten tuomioita, joissa käsitellään Kyproksen turkkilaisella alueella sijaitsevien maa-alueiden omistusoikeutta koskevia vaatimuksia.

46. Ei ole myöskään missään tapauksessa selvää, että asetuksen soveltaminen kaiken kaikkiaan kärjistää Kyproksen konfliktia. Sillä voi olla aivan yhtä hyvin päinvastainen vaikutus, ja se voi edistää taloussuhteiden normalisointia. Nimenomaan Kyproksen etelä- ja pohjoisosan välisen linjan avaamiseen tavara- ja henkilöliikenteelle¹⁷ voi liittyä

monenlaisia oikeussuhteita, joissa voi olla merkityksellistä, että Kyproksen tasavallan tuomioistuinten antamat tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön muissa jäsenvaltioissa ja että asetukseen sisältyviä tuomioistuinten toimivaltaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös pohjoisosassa asuviin asianosaisiin.

47. Nyt esillä olevan asian osapuolet ovat näin ollen eri mieltä siitä, vaikeuttavatko vai edistävätkö riidanalaisen tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano lopullista omistujärjestelyä. Apostolides katsoo, että Pohjois-Kyproksen turkkilaisessa tasavallassa sijaitsevien valtion omistukseen otettujen maa-alueiden myynti muiden jäsenvaltioiden kansalaisille vaikeuttaa niiden palauttamista myöhemmän yksimielisen ratkaisun yhteydessä. Mahdolliset ostajat saattaisivat perääntyä, jos heidän asemassaan olevien henkilöiden tällaisten maa-alueiden omistuksen perusteella esittämät vaatimukset hyväksyttäisiin muissa jäsenvaltioissa.

48. Nyt esillä olevassa asiassa ei tarvitse ratkaista lopullisesti, miten asetuksen Pohjois-Kyprokseen liittyviin tapauksiin soveltamisen lykkääminen vaikuttaa konfliktin ratkaisua koskevaan poliittiseen prosessiin. Asetuksen soveltaminen ei nimittäin voi riippua tällaisista mutkikkaista poliittisista arvioinneista. Tällöin ei otettaisi huomioon oikeusvarmuuden periaatetta,

16 – Ks. mm. päätöslauselma 353 (1974), 20.7.1974, päätöslauselma 541 (1983), 18.11.1983 ja päätöslauselma 1251 (1999), 29.6.1999.

17 – Ks. henkilöiden ja tavaroiden liikkuvuuden kehityksestä komission tiedonanto – vuosikertomus 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 866/2004 täytäntöönpanosta ja sen soveltamisesta aiheutuneesta tilanteesta, KOM(2008) 529 lopullinen.

jonka noudattaminen on yksi asetuksen tavoitteista.¹⁸ Toimivaltainen tuomioistuin on näin ollen voitava määrittää yksiselitteisen ennustettavalla tavalla asetukseen sisältyvien tuomioistuimen toimivaltaa koskevien säännösten perusteella.¹⁹ Asian kantajan on lisäksi voitava ennakoita jäsenvaltion tuomioistuimessa riittävän varmasti, voidaanko oikeudenkäyntimenettelyn päätteeksi annettava tuomio panna asetuksen nojalla täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, jos mikään asetuksessa säädetyistä hylkäämisperusteista ei täyty.

49. Apostolides menee vielä pitemmälle. Hän katsoo, että asetuksen N:o 44/2001 soveltaminen on välttämätöntä, jotta noudatetaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiasa Loizidou antamaa tuomiota.²⁰

50. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut edellä mainitussa tuomiossa ja myös muissa tuomioissa, että Pohjois-Kyproksen miehityksen jälkeen toteutetut maa-alueiden valtion omistukseen siirtämiset

ovat pätemättömiä eivätkä kyseenalaista karkotettujen omistusasemaa.²¹ Epäämällä alueelle pääsy ja omaisuuden käyttö rikotaan näin ollen Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklaa ja loukataan oikeutta nauttia kotiin kohdistuvaa kunnioitusta (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 1 kohta), mikäli asianosaiset omistavat maa-alueella sijaitsevan asunnon.²² Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi kuitenkin hiljattain, että Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan perustama omistusasioita käsittelevä elin on lähtökohteisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräysten mukainen, mutta katsoi kuitenkin, että kyseessä olleen asian valittajalla on oikeus saada korvaus hänelle Euroopan ihmisoikeussopimuksen nojalla kuuluvien oikeuksien loukkaamisesta.²³

51. Tässä yhteydessä on ensinnäkin todettava, ettei mikään mainituista tuomioista koskenut Apostolidesin tapausta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei näin ollen ole esittänyt mitään suoraan huomioon otettavia toteamuksia hänen konkreettisista omistusoikeutta koskevista vaatimuksistaan.

18 – Ks. Brysselin yleissopimuksen osalta asia C-440/97, GIE Groupe Concorde ym., tuomio 28.9.1999 (Kok. 1999, s. I-6307, 23 kohta); asia C-256/00, Besix, tuomio 19.2.2002 (Kok. 2002, s. I-1699, 24 kohta) ja edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Owusu, tuomion 38 kohta. Ks. asetuksen N:o 44/2001 osalta asia C-462/06, Glaxosmithkline ja Laboratoires Glaxosmithkline, tuomio 22.5.2008 (Kok., s. I-3965, 33 kohta).

19 – Ks. vastaavasti asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11 perustelukappale ja edellä alaviitteessä 18 mainittu asia Glaxosmithkline ja Laboratoires Glaxosmithkline, tuomion 33 kohta sekä Brysselin yleissopimuksen osalta edellä alaviitteessä 7 mainittu asia Owusu, tuomion 39 ja 40 kohta.

20 – Asia Loizidou v. Turkki, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 18.12.1996, Recueil des arrêts et décisions 1996-VI.

21 – Edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Loizidou, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion 46 kohta. Ks. myös asia Kypros v. Turkki, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 10.5.2001, nro 25781/94, ECHR 2001-IV.

22 – Edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Loizidou, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion 64 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asiassa Xenides-Arestis annettu toinen tuomio oikeuskäytäntöviitauksiin: ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan rikkominen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 1 kohdan (oikeus nauttia kotiin kohdistuvaa kunnioitusta) rikkominen.

23 – Asia Xenides-Arestis v. Turkki, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.12.2006, nro 46347/99, 37 ja 42 kohta (jäljempänä asiassa Xenides-Arestis annettu kolmas tuomio). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin oli velvoittanut vastaajan toteuttamaan ihmisoikeussopimuksen määräysten mukaisen yleisen korvausjärjestelmän (edellä alaviitteessä 3 mainittu asiassa Xenides-Arestis annettu toinen tuomio, 40 kohta). Ks. tutkittavaksi ottamisesta myös asiassa Xenides-Arestis v. Turkki 14.3.2005 tehty ensimmäinen päätös.

52. Nyt esillä olevassa asiassa tarvitsee pohtia enintään sitä, edellyttääkö Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja tehokkaaseen oikeussuojaan jopa, että Apostolidesin vaatimuksia suoraan koskeva Nikosian alioikeuden tuomio pannaan täytäntöön.²⁴ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on toistaiseksi kuitenkin tunnustanut vastaavan oikeuden ilmeisesti ainoastaan tuomiovaltiossa toteutettavan täytäntöönpanon yhteydessä.²⁵ Tässä yhteydessä ei tarvitse ratkaista sitä, velvoitetaanko Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa myös tunnustamaan ja panemaan täytäntöön ulkomaisten tuomioistuinten antamat tuomiot, koska asetusta N:o 44/2001 voidaan mainituista syistä soveltaa joka tapauksessa ja koska siinä myönnetään vastaava oikeus. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdasta ei voitaisi myöskään missään tapauksessa päätellä muuta kuin että asetusta on sovellettava asianmukaisesti ja ihmisoikeuksia noudat-
taen.

53. Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava seuraavasti:

Vuoden 2003 liittymisasiakirjan pöytäkirjassa N:o 10 olevan 1 artiklan 1 kohdassa määrätty yhteisön säännösten soveltamisen lykkääminen niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan, ei estä toisen jäsenvaltion tuomioistuinta tunnustamasta ja panemasta täytäntöön Kyproksen tasavallan tuomioistuimen antamaa Kyproksen tasavallan hallituksen hallintaan kuulumattomaa aluetta koskevaa tuomiota asetuksen N:o 44/2001 nojalla.

B Toinen, kolmas, neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys

54. Court of Appeal pyytää toisessa, kolman-
nessa, neljännessä ja viidennessä kysymykses-
sään yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan
asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 1 kohtaa
sekä 34 artiklan 1 ja 2 kohtaa niissä tarkoi-
tettujen mahdollisten tunnustamisen ja
täytäntöönpanon epäämisperusteiden osalta.
Ennen kuin näihin kysymyksiin voidaan
vastata, on selvitettävä, kuuluuko nyt esillä
oleva asia asetuksen soveltamisalaan.
Komissio nimittäin epäilee, onko kyseessä
asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu
siviili- ja kauppaoikeudellinen asia.

1. Asetuksen soveltamisalaa koskevat alus-
tavat huomautukset

55. Komissio myöntää, että Apostolidesin ja
Oramsien välinen oikeusriita on yksityisten
välinen riita-asia. Komissio katsoo kuitenkin,

24 – Ks. tältä osin Matscher, F., "Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen", *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)*, 1990, s. 294, 318; edellä mainittu tekijä, "Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen", *Festschrift für Helmut Kollhosser*, 2004, s. 427, s. 444 ja sitä seuraava sivu ja Geimer, R., "Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht", *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, nide 33, Heidelberg, 1994, s. 219 ja sitä seuraava sivu.

25 – Ks. asia Hornsby v. Kreikka, Euroopan ihmisoikeustuomiois-
tuimen tuomio 19.3.1997, nro 18357/91, Recueil des arrêts et
décisions 1997-II, 40 kohta ja asia Burdov v. Venäjä, Euroopan
ihmisoikeustuomioistuinten tuomio 7.5.2002, nro 59498/00,
ECHR 2002-III, 34 kohta.

että sitä on tarkasteltava laajemmassa asiayhteydessä ja että on otettava huomioon, että karkotettujen kyproksenkreikkalaisten maa-alueita koskevat kiistat juontavat juurensa Pohjois-Kyproksen sotilaallisesta miehityksestä.

56. Komission mukaan kansainvälisenä käytäntönä on, että aseellisten konfliktien jälkeiset yksityisten omistuskiiSTAT annetaan erityiselinten ratkaistavaksi, kuten Kyproksen jälleenyhdistymistä koskevassa Annanin suunnitelmassa todettiin. Komissio toteaa, että suunnitelman kariuduttua Pohjois-Kyproksen turkkilainen tasavalta on toteuttanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen määräysten²⁶ mukaisia järjestelyjä korvausvaatimusten selvittämiseksi ja perustanut omaisuusasioita käsittelevän elimen. Komission mukaan tässä yhteydessä käsiteltävät omaisuuden palautusta ja omaisuuden käytön epäämisestä maksettavaa korvausta koskevat vaatimukset ovat luonteeltaan julkisoikeudellisia.

57. Asetusta N:o 44/2001 sovellettaessa on komission mukaan otettava huomioon, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukainen vaihtoehtoinen oikeussuojakeino on käytettävissä. Komissio toteaa, ettei asetuksen 71 artiklan 1 kohta vaikuta sopimuksiin, joilla säännellään tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenoilla. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen valvonnassa käyttöön otettu korvausjärjestelmä voidaan komission mukaan katsoa tällaiseksi sopimukseksi.

26 – Ks. tästä edellä alaviite 23.

58. Tässä yhteydessä on ensinnäkin muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan käsite ”siviili- ja kauppaoikeudellinen asia” on yhteisön oikeuden itsenäinen käsite, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana asetuksen N:o 44/2001 tai Brysselin yleissopimuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä oikeusperiaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta.²⁷

59. Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vain viranomaisen ja yksityisoikeudellisen henkilön väliset riita-asiat, jos kyse on siitä, että viranomainen on käyttänyt julkista valtaa.²⁸ Komission mainitsema asia Lechouritou²⁹ koski kannetta, jonka yksityishenkilö oli nostanut Saksan liittotasavaltaa vastaan Saksan asevoimien sotarikoksista aiheutuneen vahingon vuoksi.

60. Apostolides ei kuitenkaan esitä nyt esillä olevassa asiassa palauttamis- tai korvausvaatimuksia valtion elintä vastaan vaan maa-alueen omistusoikeuden palauttamista koskevan siviilioikeudellisen vaatimuksen ja evätyyn maa-alueen nautintaoikeuteen liittyviä muita vaatimuksia Oramseja vastaan.

27 – Asia 29/76, LTU, tuomio 14.10.1976 (Kok. 1976, s. 1541, Kok. Ep. III, s. 203); asia 814/79, Rüffer, tuomio 16.12.1980 (Kok. 1980, s. 3807, 7 kohta); asia C-271/00, Baten, tuomio 14.11.2002 (Kok. 2002, s. I-10489, 28 kohta); asia C-266/01, Préservatrice foncière TIARD, tuomio 15.5.2003 (Kok. 2003, s. I-4867, 20 kohta); asia C-343/04, ČEZ, tuomio 18.5.2006 (Kok. 2006, s. I-4557, 22 kohta) ja asia C-292/05, Lechouritou ym., tuomio 15.2.2007 (Kok. 2007, s. I-1519, 29 kohta).

28 – Ks. Brysselin yleissopimuksen osalta asia C-167/00, Henkel, tuomio 1.10.2002 (Kok. 2002, s. I-8111, 26 kohta).

29 – Mainittu edellä alaviitteessä 27.

61. Vaatimusten luonnetta ei muuta se, että Apostolides voi mahdollisesti esittää vaihtoehtoisia tai täydentäviä julkisoikeudellisia vaatimuksia Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan viranomaisia vastaan. Nyt esillä olevassa asiassa ei tarvitse näin ollen ratkaista, oliko oikeus esittää vaihtoehtoisia tai täydentäviä vaatimuksia tosiasiallisesti olemassa jo silloin, kun Nikosian alioikeus antoi Apostolidekselle myönteisen täytäntöön pantavan tuomion.³⁰

62. Yhteisöjen tuomioistuin tosin on katsonut, että kanne jää Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jo sen seikan vuoksi, että kanne perustuu vaatimukseen, joka perustuu julkisen vallan käyttämiseen, riippumatta kansallisen oikeuden mukaisesti tätä varten käytettävissä olevan oikeudenkäyntimenettelyn luonteesta.³¹ Tältä osin voitaisiin ajatella, että omistusoikeuteen puuttuminen johtuu alun perin Turkin asevoimien tai Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan viranomaisten toimista. Edellä esitetty yhteisöjen tuomioistuimen toteamus pätee kuitenkin ainoastaan valtion elimen ja yksityisen välisiin oikeusriitoihin.³²

63. Jos asiaan liittyy monenlaisia suhteita – osittain julkisoikeudellisen elimen ja yksityisoikeudellisen henkilön välisiä ja osittain ainoastaan yksityisoikeudellisten henkilöiden välisiä suhteita – on otettava huomioon

oikeusriidan asianosaisten oikeussuhde, kanteen nostamisen perusteet ja sitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt.³³ Nyt esillä olevassa asiassa yksityinen kantaja esittää siviilituomioistuimessa yksityisoikeudellisia vaatimuksia toisia yksityishenkilöitä vastaan, minkä vuoksi kaikkien merkityksellisten tositteiden perusteella kyseessä on selvästikin siviilioikeudellinen riita-asia.

64. On todennäköisesti mahdollista, että jokin valtion tai kansainvälisen oikeuden sääntö estää näiden siviilioikeudellisten vaatimusten esittämisen ja että asianosaiset voivat ainoastaan esittää palauttamis- tai korvausvaatimuksen valtiota vastaan. Tästä voisi seurata, ettei siviilioikeudellista kannetta voida nostaa.

65. Kyproksen tasavalta ei kuitenkaan ole selvästikään käyttänyt tätä mahdollisuutta. Toistaiseksi ei ole myöskään vastaavaa kansainvälistä sopimusta. Nikosian alioikeus ja ylemmät oikeusasteet eivät ole ainakaan ottaneet tuomioissaan huomioon sitä mahdollisuutta, ettei tällaisia siviilioikeudellisia vaatimuksia voida esittää tai ettei siviilioikeudellista kannetta voida nostaa. Vaikka tämä olisikin oikeudellisesti väärin, Court of Appealin ei pitäisi täytäntöönpanomenettelyn yhteydessä lähtökohtaisesti tutkia Nikosian alioikeuden toimivaltaa (asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 kohta) eikä tunnustettavan tuomion sisältämän asiaratkaisun laillisuutta (asetuksen 36 artikla ja 45 artiklan 2 kohta).

30 – Asiaa koskevat järjestelyt, joita Euroopan ihmisoikeustuomioistuin pitää lähtökohtaisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräysten mukaisina, tulivat voimaan vasta 22.12.2005 ja 30.3.2006 (vrt. edellä alaviitteessä 23 mainittu asiassa Xenides-Arestis annettu kolmas tuomio, 11 kohta).

31 – Edellä alaviitteessä 27 mainitut asia Rüffer, tuomion 15 kohta ja asia Lechouritou, tuomion 41 kohta.

32 – Ks. edellä alaviitteessä 27 mainittu asia Rüffer, tuomion 8 kohta.

33 – Ks. edellä alaviitteessä 27 mainitut asia Baten, tuomion 31 kohta; asia Préservatrice foncière TIARD, tuomion 23 kohta ja asia C-265/02, Frahuil, tuomio 5.2.2004 (Kok. 2004, s. I-1543, 20 kohta).

66. Komissio näyttää kuitenkin katsovan, että kansainvälinen oikeus on tavallaan syrjäyttänyt siviilioikeudelliset vaatimukset, koska Pohjois-Kyproksen turkkilainen tasavalta on ottanut käyttöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen lähtökohtaisesti hyväksymän korvausjärjestelmän.

67. En yhdy edellä esitettyyn näkemykseen.

68. Asiassa Xenides-Arestis annetusta kolmannelta tuomiosta,³⁴ jossa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti korvausjärjestelmää Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisena, ei voida päätellä, että kyseessä oleva järjestelmä poissulkee tehokkaasti Kyproksen tasavallan oikeuteen perustuvien siviilioikeudellisten vaatimusten esittämisen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on päinvastoin nimenomaisesti todennut, ettei kantaja ole velvollinen saattamaan korvausvaatimusta omistusasioita käsittelevän elimen käsiteltäväksi, ja on sen sijaan itse todennut, että tällä on oikeus korvaukseen.³⁵

69. Lisäksi on epävarmaa, olisiko toisenlainen näkemys perusteltu. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin nimittäin katsoo lähtökohtaisesti, ettei Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan toteuttamilla maa-alueiden valtion omistukseen siirtämisillä ole mitään

oikeusvaikutuksia, koska niitä ei ole tunnustettu kansainvälisesti.³⁶ Se myöntää ainoastaan, että joitakin kansainvälisesti tunnustamattomien valtion yksikköjen käyttöön ottamia järjestelyjä voidaan pitää pätevänä, jotta voidaan välttää asianomaiselle väestölle aiheutuvat haitat.³⁷ Mentäisiin kuitenkin huomattavasti tätä pitemmälle, jos katsottaisiin, että korvausjärjestelmä poissulkee tehokkaasti siviilioikeudellisten vaatimusten esittämisen kyseessä olevien henkilöiden vahingoksi ja ilman Kyproksen tasavallan suostumusta.³⁸

70. Myös komission väite, jonka mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen hyväksymää korvausjärjestelmää sovelletaan ensisijaisesti asetukseen N:o 44/2001 nähden sen 71 artiklan 1 kohdan perusteella, on perusteeton.

71. Edellä mainitussa artiklan kohdassa säädetään, että ”asetus ei vaikuta tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenalalla säänteleviin sopimuksiin, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat”.

36 – Ks. edellä alaviite 21.

37 – Ks. edellä alaviitteessä 20 mainittu asia Loizidou, 45 kohta ja edellä alaviitteessä 23 mainittu asiassa Xenides-Arestis tehty ensimmäinen päätös.

38 – Tämä ei tietenkään välttämättä tarkoita, että vahinkoa kärsinyt voi vaatia myös maa-alueensa palauttamista siviilioikeudellisin keinoin ja korvauksen maksamista maa-alueen valtion omistukseen siirtämisen vuoksi. Jos rinnakkaiset menettelyt ovat mahdollisia, toisessa menettelyssä saadut suoritukset voidaan ottaa huomioon, jotta voidaan välttää perusteettoman edun saaminen.

34 – Mainittu edellä alaviitteessä 23.

35 – Edellä alaviitteessä 23 mainittu asiassa Xenides-Arestis annettu kolmas tuomio, 37 kohta.

72. Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan käyttöön ottama korvausjärjestelmä, sitä koskevat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot tai itse Euroopan ihmisoikeussopimus eivät selvästikään sisälly edellä esitettyyn määritelmään. Euroopan ihmisoikeussopimus on sopimus, mutta siinä ei ole nimenomaisia määräyksiä, jotka koskevat tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla erityisillä oikeudenaloilla. Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan käyttöön ottama yksipuolinen järjestelmä ei ole sopimus. Sitä koskevissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioissa ei käsitellä siviilioikeudellisten tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

73. Edellä esitetyn perusteella on todettava, että kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa tunnustettava tuomio koskee asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua siviilioikeudellista asiaa ja kuuluu näin ollen asetuksen soveltamisalaan.

2. Toinen ennakkoratkaisukysymys

74. Toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä tiedustellaan, oikeuttaako tai velvoittaako asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 1 kohta, luettuna yhdessä saman asetuksen 22 artiklan 1 alakohdan kanssa, jäsenvaltion tuomioistuimen epäämään sellaisen tuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon, jonka jonkin muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat antaneet ja joka koskee viimeksi mainitun jäsenvaltion sellaisessa osassa olevaa maa-alueita, joka ei ole mainitun jäsenvaltion hallituksen tosiasiallisessa hallinnassa.

75. Ennen tähän kysymykseen vastaamista on todettava, että asetuksella pyritään sen johdanto-osan 2, 6, 16 ja 17 perustelukappaleen mukaan takaamaan jäsenvaltioissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaa liikkuvuus yksinkertaistamalla muodollisuudet, jotta tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin.³⁹

76. Edellä mainitun tavoitteen mukaisesti asetuksen N:o 44/2001 33 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä. Tuomio voidaan jättää tunnustamatta ainoastaan 34 ja 35 artiklassa säädettyissä tapauksissa.

77. Asetuksen N:o 44/2001 38 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltiossa annettu ja siellä täytäntöönpanokelpoinen tuomio on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, kun tuomio asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi.

39 – Asia C 283/05, ASML, tuomio 14.12.2006 (Kok. 2006, s. I-12041, 23 kohta).

Asetuksen 45 artiklan 1 kohdan nojalla tuomioistuimien, jossa asia on vireillä, voi evätä tuomion julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi ainoastaan jollakin 34 ja 35 artiklassa mainituista perusteista.

78. Asetuksen 35 artiklan 3 kohdassa säädetään tässä yhteydessä ensinnäkin periaatteesta, jonka mukaan tuomiovaltion tuomioistuinten toimivaltaa ei saa tutkia. Tästä voidaan poiketa 35 artiklan 1 kohdan nojalla tapauksissa, joissa ei ole noudatettu tiettyjä yksinomaista toimivaltaa koskevia perusteita, kuten 22 artiklan 1 alakohdassa säädettyä kiinteän omaisuuden sijaintipaikan tuomioistuimen toimivaltaa.

79. Asetuksen 22 artiklan 1 alakohdan nojalla sen jäsenvaltion tuomioistuimella, missä kiinteistö sijaitsee, on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta. Tämän säännöksen asetuksen 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu noudattamatta jättäminen olisi kyseessä silloin, kun tuomio koskee esineoikeutta maa-alueeseen, joka ei sijaitse tuomiovaltiona olevassa Kyproksen tasavallassa vaan toisessa jäsenvaltiossa.

80. Kuten Apostolides, Kreikan ja Kyproksen hallitukset sekä komissio perustellusti toteavat, Kyproksen tasavalta on kansainvälisen oikeuden perusteella ainoa Kyproksen saarella sijaitseva tunnustettu valtio.⁴⁰ Valtion alue käsittää myös saaren pohjoisosan, jossa riidanalainen maa-alue sijaitsee.⁴¹ Turkki on ainoa valtio, joka on tunnustanut pohjoisosaa tosiasiallisesti hallitsevan Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan.⁴² Pöytäkirjasta N:o 10 seuraa, että myös liittymisasiakirjan sopimusvaltiot katsoivat Pohjois-Kyproksen kuuluvan Kyproksen tasavallan valtion alueeseen ja näin ollen liittyneeseen alueeseen. Muussa tapauksessa yhteisön säännösten soveltamista ei olisi tarvinnut lykätä saaren pohjoisosassa.

81. Tuomio, jonka täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on päätettävä, koskee joka tapauksessa myös⁴³ esineoikeutta, nimittäin Kyproksen tasavallassa sijaitsevan maa-alueen omistusoikeutta. Jos asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 1 alakohtaa tulkitaan sananmukaisesti, ei ole epäilystä kyseessä

40 – Ks. edellä alaviiteessä 2 mainittu asia Anastasiou ym., tuomion 40 kohta.

41 – Ks. mm. Tomuschat, C., ”The Accession of Cyprus to the European Union”, julkaisussa Häberle, P., Morlock, M., ja Skouris V., (toim.), *Festschrift für Tsatsos, D.*, Baden-Baden, 2003, s. 672, 676.

42 – Ks. alaviiteessä 2 mainittu julkisasiamies Gulmannin esittämä ratkaisuehdotus asiassa Anastasiou, 12 kohta. Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto tuomitsi nimenomaisesti Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan julistamisen ja kehotti olemaan tunnustamatta sitä (vrt. päätöslauselma 541 (1983), 18.11.1983 ja päätöslauselma 550 (1984), 11.5.1984, saatavilla internetosoitteessa www.unfcyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). Myös jäsenvaltioiden ulkoministerit tuomitsivat itsenäisyysjulistuksen Euroopan poliittisen yhteistyön yhteydessä 16.11.1983 antamassaan julistuksessa (Euroopan yhteisöjen tiedote N:o 11/1983, 2.4.1 kohta) ja 27.3.1984 antamassaan julistuksessa (Euroopan yhteisöjen tiedote N:o 3/1984, 2.4.3 kohta). Ks. tunnustamisesta myös Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingen, 2006, s. 41 ja sitä seuraavat sivut.

43 – Mikäli omaisuuden käytöstä myönnetään korvaus, asetuksen 22 artiklan 1 kohtaa ei mahdollisesti voida soveltaa (vrt. asia C-292/93, Lieber, tuomio 9.6.1994, Kok. 1994, s. I-2535, 15 kohta).

olevan jäsenvaltion tuomioistuinten yksinomaisesta toimivallasta.

82. Oramsit katsovat kuitenkin, että kyseessä olevan säännöksen merkitys ja tavoite sulkevat pois edellä esitetyn päätelmän.

83. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan keskeisenä perusteena sen valtion tuomioistuinten yksinomaiselle toimivallalle, jossa kiinteä omaisuus sijaitsee, on se, että sijaintipaikan tuomioistuimella on parhaat edellytykset arvioida asioita, jotka koskevat esineoikeutta kiinteään omaisuuteen.⁴⁴ Tällaisia asioita on nimittäin yleensä arvioitava sen valtion oikeuden perusteella, jossa kiinteä omaisuus sijaitsee. Ne edellyttävät usein myös tosiseikkojen selvittämistä paikan päällä. Näin ollen on hyvän oikeudenkäytön mukaista, että kiinteän omaisuuden sijaintipaikan tuomioistuimelle annetaan sen läheisen sijainnin vuoksi yksinomainen toimivalta.⁴⁵

84. Oramsit päättelivät edellä mainitusta, että asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 1 alakohdalla on tulkittava suppeasti ja ettei

Kyproksen tasavallan tuomioistuimilla ole sen nojalla toimivaltaa käsitellä kanteita, jotka koskevat oikeuksia pohjoisosassa sijaitseviin maa-alueisiin. Kyproksen tasavallan tuomioistuimilla ei nimittäin ole Oramsien mukaan läheisestä sijainnista johtuvaa etua, koska kyseessä oleva alue ei kuulu Kyproksen tasavallan tosiasialliseen hallintaan.

85. Viime kädessä ei tarvitse ratkaista, pitääkö tämä näkemys, jota ei voida perustella säännöksen sanamuodolla, paikkansa. Asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 1 alakohdalla rikottaisiin nimittäin vain, jos Kyproksen tasavallan tuomioistuinten sijaan toisen jäsenvaltion tuomioistuimet olisivat toimivaltaisia omaisuuden sijainnin perusteella. Ei ole selvää, minkä jäsenvaltion pitäisi olla tällöin kyseessä. Jos ei oteta huomioon Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan kansainvälisen oikeuden mukaista asemaa, se olisi rinnastettava parhaassa tapauksessa kolmanteen valtioon. Koska kolmannen valtion tuomioistuimilla ei kuitenkaan ole suoraan 22 artiklan 1 alakohdan nojalla yksinomaista toimivaltaa, kyseessä olevaa säännöstä ei ole voitu tässä tilanteessa rikkoa.

86. Oikeuskirjallisuudessa tosin on esitetty eriäviä näkemyksiä siitä, onko 22 artiklan 1 alakohdalla heijastusvaikutus kolmansien valtioiden hyväksi.⁴⁶ Yhteisöjen tuomioistuin näyttää kuitenkin kieltävän tällaisen vaikutuksen olemassaolon. Se totesi Luganon yleissopimuksesta antamassaan lausunnossa, että kiinteän omaisuuden sijaintipaikassa

44 – Ks. Brysselin yleissopimuksen osalta asia 73/77, Sanders, tuomio 14.12.1977 (Kok. 1977, s. 2383, 10/11 kohta); asia C-115/88, Reichert ja Kockler, tuomio 10.1.1990 (Kok. 1990, s. I-27, 10 kohta; asia C-73/04, Klein, tuomio 13.10.2005 (Kok. 2005, s. I-8667, 16 kohta) ja asia C-343/04, ČEZ, tuomio 18.5.2006 (Kok. 2006, s. I-4557, 28 kohta). Ks. myös Brysselin yleissopimusta koskeva Jenardin selvitys (EYVL 1979, C 59, s. 1, 35).

45 – Ks. erityisesti edellä alaviitteessä 44 mainittu asia ČEZ, tuomion 29 kohta.

46 – Ks. riidan kohteen osalta Rauscher ja Mankowski, *Euroopäisches Zivilprozessrecht*, 2. painos, München, 2006, Bryssel I -asetuksen 22 artikla, 26 kohta ja Layton ja Mercer, *European Civil Practice*, 2. painos, London, 2004, 19.010 kohta.

toimivalla kolmannen valtion tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta asetuksen 2 artiklassa säädetyn vastaajan kotipaikassa sijaitsevan jäsenvaltion tuomioistuimen sijaan vain, koska Luganon yleissopimus sisältää asetuksen 22 artiklan kanssa identtisen säännöksen. Pelkästään asetuksen perusteella toimivalta olisi vastaajan kotipaikassa yhteisössä toimivalla tuomioistuimella.⁴⁷

87. Olisi joka tapauksessa väärin olettaa, että tästä aiheutuu heijastusvaikutus myös asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 1 kohtaan. Asetuksen 35 artiklan 1 ja 3 kohdan yhteisvaikutuksesta nimittäin seuraa, että tuomio voidaan jättää tunnustamatta ja panematta täytäntöön toimivalta-säännösten rikkomisen vuoksi ainoastaan poikkeustapauksissa. Asetuksen 35 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa ei näin ollen voida laajentaa siten, että tunnustaminen evätään myös loukatessa Luganon yleissopimukseen kuulumattomissa kolmansissa valtioissa toimivien tuomioistuinten toimivaltaa.

88. Täydentävänä tietona mainittakoon, millaisia seurauksia olisi sillä, että Pohjois-Kyproksen turkkilaista tasavaltaa kohdeltaisiin – tässä ratkaisuehdotuksessa esitetystä näkemyksestä poiketen – kolmannen valtion tavoin. Tällöin Kyproksen tasavallan tuomioistuimilla ei olisi asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 1 alakohdan nojalla yksinomaista toimivaltaa siellä sijaitsevaa maa-aluetta koskevilla riita-asioissa. Siinä tapauksessa sovellettaisiin yleisiä toimivalta-sääntöjä. Se, oliko Nikosian alioikeus niiden nojalla tosiasiallisesti toimivaltainen, ei asetuksen 35 artiklan 3 kohdan perusteella

vaikuta sen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon.⁴⁸

89. Edellä esitetyn perusteella toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, ettei asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 1 kohta, luettuna yhdessä saman asetuksen 22 artiklan 1 alakohdan kanssa, oikeuta jäsenvaltion tuomioistuinta epäämään sellaisen tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa, jonka jonkin muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat antaneet ja joka koskee viimeksi mainitun jäsenvaltion sellaisessa osassa olevaa maa-aluetta, joka ei ole mainitun jäsenvaltion hallituksen tosiasiallisessa hallinnassa.

3. Kolmas ennakkoratkaisukysymys

90. Kolmas ennakkoratkaisukysymys koskee asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetyn oikeusjärjestyksen perusteisiin (ordre public) liittyvän varauman tulkintaa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin

⁴⁷ – Edellä alaviiteessä 8 mainittu lausunto 1/03, 153 kohta.

⁴⁸ – Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohdan nojalla toimivalta voisi kuitenkin olla vastaajan kotipaikassa toimivalla tuomioistuimella. Missä määrin Lapithosissa sijaitseva loma-asunto voidaan katsoa toiseksi kotipaikaksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevan kotipaikan lisäksi, ratkaistaan asetuksen 59 artiklan 1 kohdan nojalla lex fori -periaatteen mukaisesti. Koska kotipaikka sijaitsee Pohjois-Kyproksessa, tähän liittyy kuitenkin samanlaisia ongelmia kuin 22 artiklan 1 kohdan soveltamiseen.

tiedustele, voidaanko tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano evätä vetoamalla tähän varaumaan, kun tuomiota ei voida panna täytäntöön tuomiovaltiossa, koska se koskee kyseisen jäsenvaltion sellaisessa osassa olevaa maa-aluetta, joka ei ole asianomaisen jäsenvaltion hallituksen tosiasiallisessa hallinnassa.

91. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetään, että tuomiota ei tunnusteta, jos tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään.

92. Tämän kannalta keskeisessä asiassa Krombach annetussa tuomiossa⁴⁹ yhteisöjen tuomioistuin totesi, että Brysselin yleissopimuksen 27 artiklaa – joka edelsi asetuksen N:o 44/2001 34 artiklaa – on tulkittava suppeasti. Sillä näet rajoitetaan sen yleissopimuksella tavoitellun perustavanlaatuisen päämäärän toteuttamista, jonka mukaan pyritään luomaan itsenäinen ja täydellinen järjestelmä, jossa taataan tuomioiden vapaa liikkuvuus. Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun, oikeusjärjestyksen perusteita koskevaan määräykseen voidaan näin ollen vedota ainoastaan poikkeustilanteissa.⁵⁰

93. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä esitetyn perusteella seuraavaa:⁵¹

”Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 1 kohdassa olevaa, oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa määräystä voidaan soveltaa ainoastaan, jos toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano olisi kestäättömällä tavalla ristiriidassa täytäntöönpanovaltion oikeusjärjestyksen kanssa sen vuoksi, että tällä tunnustamisella tai täytäntöönpanolla loukattaisiin jotakin perustavanlaatuista periaatetta. Jotta noudatettaisiin kieltoa tutkia ulkomainen tuomio uudelleen sen sisältämän asiaratkaisun osalta, kyseessä on oltava sellaisen oikeussäännön ilmeinen rikkominen, jota pidetään täytäntöönpanovaltion oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeinen loukkaaminen, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena.”

94. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut, että sopimusvaltiot voivat Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 1 kohdassa määrätyn varauman perusteella lähtökohtaisesti vapaasti määritellä kansallisten käsitystensä mukaisesti, mitä ne pitävät oikeusjärjestyksensä perusteina, mutta tälle käsitteelle asetetaan rajat yleissopimuksen tulkinnalla.⁵² Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan sen tehtävänä ei siis ole määritellä sopimusvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden sisältöä, mutta sen on valvottava, missä rajoissa sopimusvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisen sopimusvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota.⁵³

49 – Asia C-7/98, Krombach, tuomio 28.3.2000 (Kok. 2000, s. I-1935, 19–21 kohta). Ks. myös asia C-38/98, Renault, tuomio 11.5.2000 (Kok. 2000, s. I-2973, 26 kohta).

50 – Edellä alaviitteessä 49 mainittu asia Krombach, tuomion 21 kohta ja asia Renault, tuomion 26 kohta, joissa viitataan asiaan 145/86, Hoffmann, tuomio 4.2.1988 (Kok. 1988, s. 645, 21 kohta) ja asiaan C-78/95, Hendrikman ja Feyen, tuomio 10.10.1996 (Kok. 1996, s. I-4943, 23 kohta).

51 – Edellä alaviitteessä 49 mainittu asia Krombach, tuomion 37 kohta ja asia Renault, tuomion 30 kohta.

52 – Edellä alaviitteessä 49 mainittu asia Krombach, tuomion 22 kohta ja asia Renault, tuomion 27 kohta.

53 – Edellä alaviitteessä 49 mainittu asia Krombach, tuomion 23 kohta ja asia Renault, tuomion 28 kohta.

95. Edellä esitettyjen toteamusten perusteella on tutkittava, voidaanko sen, ettei tuomiota voida tosiasiallisesti panna täytäntöön tuomiovaltiossa, katsoa olevan selkeästi vastoin asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja oikeusjärjestyksen perusteita, mikä estää tuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon toisessa jäsenvaltiossa.

96. Kuten Kreikan hallitus ja komissio perustellusti korostavat, tuomion täytäntöönpanokelpoisuus tuomiovaltiossa on jo asetuksen N:o 44/2001 38 artiklan 1 kohdan nojalla edellytyksenä sille, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimien voi julistaa sen täytäntöönpanokelpoiseksi. Täytäntöönpanoperusteella ei näin ollen voi olla täytäntöönpanovaltiossa laajempaa vaikutusta kuin tuomiovaltiossa.⁵⁴

97. Asiassa *Coursier* antamassaan tuomiossa⁵⁵ yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi Brysselin yleissopimuksen 31 artiklassa olevaa vastaavaa kohtaa siten, että termi ”täytäntöönpanokelpoinen” käsittää ainoastaan ulkomailla annettujen tuomioiden muodollisen täytäntöönpanokelpoisuuden mutta ei sitä, millä edellytyksillä nämä tuomiot voidaan panna täytäntöön valtiossa, jossa ne on annettu. Tuomio ei ole muodollisesti täytäntöönpanokelpoinen, jos siihen on haettu tai voidaan vielä hakea muutosta ja jos tuomiota ei ole julistettu toistaiseksi täytäntöönpanokelpoiseksi.

98. Se, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen riippuisi tuomion täytäntöönpanon tosiasiallisista edellytyksistä tuomiovaltiossa, olisi ristiriidassa asetuksen N:o 44/2001 tavoitteen kanssa, jonka mukaan pyritään takaamaan tuomioiden vapaa liikkuvuus yksinkertaisin tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyin.⁵⁶ Muodollisen täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistamisesta poiketen etenkin asetuksen 54 artiklassa tarkoitettulla todistuksella ei voida suoraan vahvistaa, voidaanko tuomio panna käytännössä täytäntöön valtiossa, jossa se on annettu, ja millä edellytyksin se voidaan panna täytäntöön. Tosiasialliset täytäntöönpanon esteet eivät myöskään muuta tuomion oikeusvaikutusta.

99. Nyt esillä olevassa asiassa tulevat havainnollisesti esiin mahdolliset epävarmuustekijät, joita tosiasiallisen täytäntöönpanokelpoisuuden huomioon ottamisesta aiheutuisi. Joitakin mainittuja vaatimuksia ei voida tällä hetkellä panna täytäntöön Kyproksessa, koska alue, jolla kyseessä oleva maa-alue sijaitsee, ei kuulu Kyproksen tasavallan valtiovalan alaisuuteen. Saatavien perintä voitaisiin sitä vastoin panna ilman muuta täytäntöön Kyproksen tasavallan hallintaan kuuluvassa saaren osassa, mikäli Oramseilla on siellä omaisuutta, kuten pankkitalletuksia tai muita saatavia.

100. Koska asetuksen N:o 44/2001 38 artiklan 1 kohdassa säädetään tyhjentävästi, että ulkomaisen tuomioistuimen antaman tuomion

54 – Ks. edellä alaviitteessä 44 mainitussa *Jenardin* selvityksessä esitetyt toteamukset, s. 47 ja sitä seuraava sivu.

55 – Asia C-267/97, tuomio 29.4.1999 (Kok. 1999, s. I-2543, 29 kohta).

56 – Ks. tästä edellä tämän ratkaisuehdotuksen 75 kohta.

täytäntöönpanokelpoisuus tuomiovaltiossa on edellytyksenä sille, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat julistaa sen täytäntöönpanokelpoiseksi, samaa edellytystä ei voida ottaa esiin eri merkityksessä oikeusjärjestyksen perusteisiin (ordre public) liittyvän varauman yhteydessä. Saman logiikan mukaisesti esimerkiksi myös asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä nimenomaisesti estetään se, että toimivallan puuttuminen, jota ei 35 artiklan nojalla saa tutkia, otetaan kuitenkin huomioon 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen oikeusjärjestyksen perusteiden (ordre public) vastaisena menettelynä.

101. Komissio ja sen mukaisesti myös Oramsit ottavat lisäksi esiin kysymyksen siitä, voidaanko tuomiota pitää täytäntöönpanokelvottomana myös jonkin muun oikeusjärjestyksen perusteen nojalla. Komission ja Oramsien mukaan Nikosian alioikeuden antaman tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano voivat olla vastoin ”kansainvälisen oikeusjärjestyksen perusteita”, koska ne horjuttavat kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiä ratkaista Kyproksen kysymys.

102. Tässä yhteydessä on ensinnäkin todettava, ettei ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ole tarkastellut tällaista perustetta evätä tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntönsään vahvis-

tama ennakkoratkaisupyyntönsä kohde kuitenkin sitoo lähtökohtaisesti yhteisöjen tuomioistuinta. Osapuolet eivät tavallisesti voi esittää yhteisöjen tuomioistuimelle muita kysymyksiä.⁵⁷

103. Edellä esitetty pätee erityisesti asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteen tulkintaan, koska jäsenvaltioiden asiana on määritellä kansallisten käsitystensä mukaisesti, mitä vaatimuksia niiden oikeusjärjestysten perusteista aiheutuu.⁵⁸ Lisäksi on todettava, ettei Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ole osallistunut nyt esillä olevan asian oikeudenkäyntimenettelyyn. Yhteisöjen tuomioistuimella ei näin ole luotettavia tietoja siitä, onko komission esittämät perusteet katsottava osaksi kyseessä olevan jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita.

104. Komissio tukeutuu kuitenkin nimenomaan *kansainvälisen* oikeusjärjestyksen perusteisiin. Se myöntää, että 34 artiklan 1 alakohdassa otetaan huomioon ainoastaan *sen jäsenvaltion* oikeusjärjestyksen perusteet, jossa tuomio on tarkoitus tunnustaa. Komission mukaan mikään ei kuitenkaan estä pitämästä myös kansainvälisen oikeusjärjestyksen perusteita osana kansallisen oikeusjärjestyksen perusteita.

57 – Asia 44/65, Singer, tuomio 9.12.1965 (Kok. 1965, s. 1267, 1275); asia C-412/96, Kainuun Liikenne ja Pohjolan Liikenne, tuomio 17.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5141, 23 kohta); asia C-296/08 PPU, Santesteban Goicoechea, tuomio 12.8.2008 (Kok., s. I-6307, 46 kohta) ja asia C-404/07, Katz, tuomio 9.10.2008 (Kok., s. I-7607, 37 kohta).

58 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 94 kohta ja alaviite 52.

105. Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuimien katsoo asianmukaiseksi käsitellä tätä näkökohtaa, vaikka se ei ole ennakkoratkaisupyyntöä kohteena, esitän siitä seuraavat toteamukset.

106. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa Krombach antamassaan tuomiossa, että sen tehtävänä on valvoa, missä rajoissa Brysselin yleissopimuksen sopimusvaltion tuomioistuin voi oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisen sopimusvaltion tuomioistuimen antamaa tuomiota.⁵⁹ Koska perusoikeudet, sellaisina kuin niistä on määrätty Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, ovat erottamaton osa yleisiä oikeusperiaatteita, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että jäsenvaltion tuomioistuin voi perustellusti jättää tunnustamatta ulkomaisen tuomion, jossa perusoikeuksia on loukattu ilmeisellä tavalla.⁶⁰

107. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin on tosiasiallisesti luonut yhteyden Euroopan ihmisoikeussopimuksessa kansainvälisellä tasolla suojattujen perusoikeuksien ja kansallisen oikeusjärjestyksen perusteiden välille. Edellä esitetyn perusteella ulkomaisen tuomion tunnustamatta jättäminen on sopu-soinnussa asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan kanssa ainakin silloin, kun kansallisen oikeusjärjestyksen perusteissa asetetuilla vaatimuksilla poistetaan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjen perusoikeuksien ilmeinen loukkaaminen.

59 – Edellä alaviitteessä 49 mainittu asia Krombach, tuomion 23 kohta.

60 – Edellä alaviitteessä 49 mainittu asia Krombach, tuomion 25–27 ja 38–40 kohta.

108. Ei ole vielä selvitetty tyhjentävästi, ovatko tuomioistuimet paitsi oikeutettuja myös jopa velvollisia epäämään sellaisen ulkomaisen tuomion täytäntöönpanon, jossa yhteisön oikeuden mukaisia perusoikeuksia on loukattu ilmeisellä tavalla. Tällainen velvollisuus voitaisiin perustella sillä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeudet sitovat kansallisia tuomioistuimia niiden käsitellessä tapausta, joka kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan.⁶¹

109. Nyt esillä olevassa asiassa komissio ei kuitenkaan totea, että täytäntöön pantavassa tuomiossa loukataan perusoikeuksia. Sen mukaan kyse on pikemminkin Kyproksen kysymystä koskevista kansainvälisen politiikan suuntaviivoista. Niistä on tullut tiettyssä määrin oikeudellisesti sitovia siltä osin kuin niitä on käsitelty Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmissa.⁶² Tämä pätee esimerkiksi valtioiden velvoitteen pidätyä kaikista Kyproksen konfliktia kärsijästä toimista.

110. Rauhan säilyttäminen ja Kyproksen alueellisen koskemattomuuden palauttaminen ovat varmasti tärkeitä asioita. On kuitenkin erittäin kyseenalaista, voidaanko

61 – Ks. yhdistetyt asiat 201/85 ja 202/85, Klensch ym., tuomio 25.11.1986 (Kok. 1986, s. 3477, Kok. Ep. VIII, s. 755, 8–10 kohta); asia 5/88, Wachauf, tuomio 13.7.1989 (Kok. 1989, s. 2609, 19 kohta); asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2925, Kok. Ep. XI, s. I-221, 42 kohta ja sitä seuraavat kohdat); asia C-112/00, Schmidberger, tuomio 12.6.2003 (Kok. 2003, s. I-5659, 75 kohta) ja asia C-13/05, Chacón Navas, tuomio 11.7.2006 (Kok. 2006, s. I-6467, 56 kohta). Vrt. vastaavasti mm. Jayme, E., ja Kohler, C., "Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?", *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, s. 454 ja 460.

62 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 45 kohta ja alaviite 16.

näitä tavoitteita pitää asiaa Krombach koskevassa oikeuskäytännössä⁶³ tarkoitettuna ”oikeussään[tönä] – –, jota pidetään täytäntöönpanovaltion oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai oikeu[tena] – –, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena”.

111. Kuten edellä on jo todettu, Kyprosta koskeviin turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin sisältyvät suuntaviivat ja kehotukset ovat joka tapauksessa kuitenkin aivan liian yleisluonteisia, jotta niistä voitaisiin johtaa konkreettinen velvoite olla tunnustamatta sellaista Kyproksen tasavallan tuomioistuimen antamaa tuomiota, joka koskee omistusoikeuksia Pohjois-Kyproksessa sijaitsevaan maa-alueeseen. Tästä huolimatta ei ole myöskään lainkaan selvää, edistääkö vai vaikeuttaako riidanalaisen tuomion tunnustaminen Kyproksen kysymyksen ratkaisua ja onko se jopa välttämätöntä Apostolidesin perusoikeuksien suojaamiseksi.⁶⁴

112. Edellä esitetyn perusteella kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, ettei jäsenvaltion tuomioistuin voi evätä tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa vetoamalla asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädettyyn oikeusjärjestyksen perusteisiin (ordre public) liittyvään varaukseen sillä perusteella, että vaikka tuomio on muodollisesti täytäntöönpanokelpoinen tuomiovaltiossa, sitä ei tosiseikkoihin liittyvistä syistä voida panna siellä täytäntöön.

63 – Edellä alaviitteessä 49 mainitun asia Krombach, tuomion 37 kohta ja asia Renault, tuomion 30 kohta.

64 – Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 45 ja 49–52 kohta.

4. Neljäs ennakkoratkaisukysymys

113. Neljännellä kysymyksellä on tarkoitus selvittää, voidaanko yksipuolisen tuomion tunnustaminen evätä asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan nojalla haastehakemuksen tiedoksi antamisessa ilmenneiden säännönvastaisuuksien vuoksi, kun tuomio on tutkittu vastaajan vireille paneman muutoksenhakumenettelyn yhteydessä.

114. Asetuksen 34 artiklan 2 alakohdan nojalla tuomiota ei tunnusteta, jos tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta ole annettu tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin ja siten, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa. Tällaisiin tiedoksi antamisessa esiintyneisiin puutteisiin ei voida kuitenkaan vedota edellä mainitun säännöksen nojalla, jos vastaaja ei ole hakenut yksipuoliseen tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä.

115. Oramsit ovat nyt esillä olevassa asiassa tosiasiallisesti hakenet muutosta yksipuoliseen tuomioon Nikosian alioikeudessa. Muutoksenhaku hylättiin täysimääräisen ja oikeudenmukaisen suullisen käsittelyn jälkeen, koska he eivät kyenneet esittämään todennäköisiä perusteita kiistääkseen kanteen. Oramsit esittävät kuitenkin useita haasteen tiedoksi antamiseen liittyviä tosi-

seikkoja, joiden vuoksi heidän oli vaikea vastata asiassa hyvissä ajoin, ja viittaavat tältä osin Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 kohtaa koskevaan oikeuskäytäntöön.⁶⁵

116. Asiassa ASML antamassaan tuomiossa⁶⁶ yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin viittasi asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan ja Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 kohdan välisiin eroihin. Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 kohdassa määrätään, että tuomiota ei tunnusteta, ”jos haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ei ole annettu asianmukaisesti tiedoksi vastaajalle niin hyvissä ajoin, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa”.

117. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdan nojalla haasteen tiedoksiannon asianmukaisuus ei sitä vastoin ole välttämättä ratkaiseva seikka.⁶⁷ Siinä edellytetään pikemminkin puolustautumisoikeuksien tosiasiallista kunnioittamista. Jos poisjäänyt vastaaja ei ole hakenut tuomioon muutosta, vaikka olisi voinut niin tehdä, asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdassa oletetaan, että puolustautumisoikeuksia on kunnioitettu tiedoksi antamisessa esiintyneistä puutteista huolimatta.

118. Edellä esitetyn perusteella mainittua Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 kohtaa koskevaa oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaan.⁶⁸

119. Säännöksen uudessa versiossa otetaan paremmin huomioon tavoite, jonka mukaan tuomioiden vapaata liikkuvuutta pyritään helpottamaan heikentämättä kuitenkaan puolustautumisoikeuksia, jotka ovat vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeuksia, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo.⁶⁹

120. Nyt esillä olevassa asiassa Nikosian alioikeuden yksipuoliseen tuomioon oli mahdollista hakea muutosta, ja Oramsit käyttivät tätä mahdollisuutta. Tämän asian osalta asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohdasta ilmenee, ettei tunnustamista ja täytäntöönpanoa voida evätä ainakaan vetoamalla kanteen tiedoksi antamisessa esiintyneisiin säännönvastaisuuksiin.

121. Edellä esitetty pätee ainakin silloin, kun puolustautumisoikeudet eivät heikenny

65 – Asia C-305/88, Lancray, tuomio 3.7.1990 (Kok. 1990, s. I-2725, 23 kohta); asia C-123/91, Minalmet, tuomio 12.11.1992 (Kok. 1992, s. I-5661, 21 kohta); edellä alaviitteessä 50 mainittu asia Hendrikman ja Feyen, tuomion 18 kohta ja asia C-3/05, Verdoliva, tuomio 16.2.2006 (Kok. 2006, s. I-1579, 29 kohta).

66 – Mainittu edellä alaviitteessä 39, tuomion 19 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

67 – Edellä alaviitteessä 39 mainittu asia ASML, tuomion 20 kohta.

68 – Julkisiasiamies Léger’n mukaan asetuksen N:o 44/2001 syntyhistoriasta ilmenee, että uuden version tarkoituksena oli estää seuraukset, jotka aiheutuivat mainitusta Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 2 kohtaa koskevasta oikeuskäytännöstä (vrt. edellä alaviitteessä 39 mainitussa asiassa ASML 28.9.2006 esitetyn julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 51 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

69 – Vrt. edellä alaviitteessä 39 mainittu asia ASML, tuomion 23 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

erityisten tosiseikkojen, esimerkiksi muutoksenhakumenettelyn toteutustavan, vuoksi. Nyt esillä olevassa asiassa ei ole viitteitä puolustautumisoikeuksien heikentymisestä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuinn toteaa, että Oramseilla oli mahdollisuus esittää oikeudellinen näkemyksensä täysimääräisessä ja oikeudenmukaisessa oikeudenkäyntimenettelyssä. Heillä oli mahdollisuus valittaa muutoksenhakuasiassa annettusta tuomiosta vielä korkeimpaan oikeuteen, mutta tämä ei tuottanut tulosta.

122. Oramsien puolustautumisoikeuksia ei näytä heikentäneen oleellisesti myöskään se, että Kyproksen tasavallan lain mukaan yksipuolisen tuomion takaisinsaanti edellyttää, että vastaaja esittää todennäköisiä perusteita kiistääkseen kanteen. Asetuksen 36 artiklan ja 45 artiklan 2 kohdan nojalla tunnustamis- ja täytäntöönpanomenettelyssä on jätettävä huomiotta, etteivät Kyproksen tuomioistuimet pitäneet Oramsien esittämää oikeudellista näkemystä vakuuttavana.

123. Edellä esitetyn perusteella neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava seuraavasti: Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, ettei yksipuolisen tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa voida evätä vetoamalla haastehakemuksen tiedoksi antamisessa ilmenneisiin säännönmukaisuuksiin, jos poisjääneellä vastaajalla oli mahdollisuus hakea yksipuoliseen tuomioon muutosta, jos tuomiovaltion tuomioistuimet ovat tutkineet tuomiota täysimääräisessä ja oikeudenmukaisessa menettelyssä ja jos ei ole viitteitä siitä, että vastaajan puolustautumisoikeuksia on loukattu tässä menettelyssä.

5. Viides ennakkoratkaisukysymys

124. Neljänteen kysymykseen annetun vastauksen perusteella viidenteen kysymykseen ei tarvitse vastata.

V Ratkaisuehdotus

125. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Court of Appealin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Vuoden 2003 liittymisasiakirjan pöytäkirjassa N:o 10 olevan 1 artiklan 1 kohdassa määrätty yhteisön säännösten soveltamisen lykkääminen niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen

hallintaan, ei estä toisen jäsenvaltion tuomioistuinta tunnustamasta ja panemasta täytäntöön Kyproksen tasavallan tuomioistuimen antamaa Kyproksen tasavallan hallituksen hallintaan kuulumatonta aluetta koskevaa tuomiota asetuksen N:o 44/2001 nojalla.

- 2) Asetuksen N:o 44/2001 35 artiklan 1 kohta, luettuna yhdessä saman asetuksen 22 artiklan 1 alakohdan kanssa, ei oikeuta jäsenvaltion tuomioistuinta epäämään sellaisen tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa, jonka jonkin muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat antaneet ja joka koskee viimeksi mainitun jäsenvaltion sellaisessa osassa olevaa maa-aluetta, joka ei ole mainitun jäsenvaltion hallituksen tosiasiallisessa hallinnassa.

- 3) Jäsenvaltion tuomioistuin ei voi evätä tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa vetoamalla asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädettyyn oikeusjärjestyksen perusteisiin (ordre public) liittyvään varaumaan sillä perusteella, että vaikka tuomio on muodollisesti täytäntöönpanokelpoinen tuomiovaltiossa, sitä ei tosiseikkoihin liittyvistä syistä voida panna siellä täytäntöön.

- 4) Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2 alakohtaa on tulkittava siten, ettei yksipuolisen tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa voida evätä vetoamalla haastehakemuksen tiedoksi antamisessa ilmenneisiin säännönvastaisuuksiin, jos poisjääneellä vastaajalla oli mahdollisuus hakea yksipuoliseen tuomioon muutosta, jos tuomiovaltion tuomioistuimet ovat tutkineet tuomiota täysimääräisessä ja oikeudenmukaisessa menettelyssä ja jos ei ole viitteitä siitä, että vastaajan puolustautumisoikeuksia on loukattu tässä menettelyssä.